

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.261.2026

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan

Włodzimierz Czarzasty

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 16670 Pani Posłanki Bożeny Lisowskiej, w sprawie systemowych barier w dostępie do ochrony prawnej osób z niepełnosprawnościami oraz niespójności kryteriów dochodowych z kosztami egzystencji, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

W kontekście realnych kosztów życia osób z niepełnosprawnościami należy wskazać wprowadzone w 2024 roku świadczenie wspierające. Zapewnia ono wsparcie finansowe osobom z niepełnosprawnościami, które ukończyły 18 rok życia i mają ustaloną potrzebę wsparcia (w przedziale od 70 do 100 punktów w przyjętej skali). Jego celem jest częściowe pokrycie wydatków ponoszonych przez beneficjentki i beneficjentów w związku z koniecznością zaspokojenia ich szczególnych potrzeb życiowych. Przyznanie świadczenia wspierającego nie zależy od dochodów osoby z niepełnosprawnością i członków jej rodziny, a ono samo nie wlicza się do dochodu przy ustalaniu prawa do m.in. dodatków mieszkaniowych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Kwota świadczenia jest powiązana z wysokością corocznie waloryzowanej renty socjalnej.

Inne świadczenia wprowadzone celem zwiększenia stabilności finansowej osób z niepełnosprawnościami to:

- świadczenie uzupełniające dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji (tzw. 500+ dla osób niepełnosprawnych), stanowiące wsparcie finansowe dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji wynoszące maksymalnie 500 zł miesięcznie. Próg dochodowy uprawniający do świadczenia to 2 552,39 zł brutto miesięcznie, co obejmuje łączną kwotę emerytury, renty oraz innych świadczeń finansowanych ze środków publicznych.
- dodatek dopełniający do renty socjalnej, będący wsparciem finansowym dla osób uprawnionych do renty socjalnej i całkowicie niezdolnych do pracy oraz do samodzielnej egzystencji. Od 1 marca br. dodatek dopełniający przysługuje w kwocie 2704,71 zł brutto. Kwota ta będzie corocznie waloryzowana w marcu.

Co do zgodności praktyki organów pomocy społecznej z Konwencją ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, w szczególności w zakresie dotyczącym zakazu dyskryminacji i prawa do odpowiedniego poziomu życia, wskazać należy, że zgodnie z postanowieniami tej konwencji, ratyfikowanej przez Polskę w 2012 roku, państwa będące jej stronami zobowiązane są do podejmowania odpowiednich środków w celu zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami pełnego uczestnictwa w każdym aspekcie życia społecznego.

Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 stanowi główne narzędzie realizacji postanowień Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych. Przewidziane w niej działania uwzględniają zasady respektowania podmiotowości, poszanowania godności, autonomii osoby, swobody dokonywania wyborów, niezależności i równego traktowania.

Głównym celem działań w ramach obszaru priorytetowego „Warunki życia i ochrona socjalna” jest zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami i ich rodzinom odpowiednich

warunków życia, włączając w to zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych i materialnych oraz niezbędną ochronę socjalną (art. 28 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych). Zakładają one reformę systemu wsparcia finansowego, ukierunkowaną na upodmiotowienie osób z niepełnosprawnościami, przeciwdziałanie wykluczeniu ich opiekunów poprzez umożliwienie im podejmowania pracy zarobkowej czy rozwój rynku mieszkań na wynajem z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

W ramach przeglądu wydatków w obszarze wsparcia osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin przeprowadzonego w Ministerstwie Finansów we współpracy z kierownictwem Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (MRPiPS), Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON), Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, Kasą Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Kancelarią Prezesa Rady Ministrów i wojewodami podjęto próbę zidentyfikowania ewentualnych nierówności w zakresie udzielanego wsparcia i optymalizacji systemu świadczeń. Głównym celem przeglądu wydatków było określenie możliwości realokacji środków finansowych na wsparcie osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin, które mogą być przeznaczone na inne lub nowe działania wspierające tę grupę. Przegląd trwał od 10 grudnia 2024 r. do 25 kwietnia 2025 r. Raport z przeglądu dostępny jest pod adresem: <https://www.gov.pl/web/finanse/informacja-o-przeglądzie-wydatkow-w-obszarze-wsparcia-osob-z-niepelnosprawnosciami-i-ich-rodzin>.

Zapewniam, że kierownictwo MRPiPS, mając świadomość sytuacji osób ubogich i ich rodzin, dokłada wszelkich starań, by udzielane wsparcie w jak największym stopniu odpowiadało ich potrzebom i było dostosowane do zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej.

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, którym nie są w stanie sprostać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta stanowi dopełnienie świadczeń prawnie zabezpieczonych przez inne systemy, w związku z czym osoby ubiegające się o pomoc z systemu pomocy społecznej powinny w pierwszej kolejności skorzystać z uprawnień przysługujących im na gruncie innych systemów oraz z własnych zasobów majątkowych (pieniężnych i niepieniężnych) i własnych możliwości działania.

Uprawnienia do świadczeń z pomocy społecznej uzależnione są od wysokości dochodu. Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej kryteria dochodowe podlegają co 3 lata weryfikacji uwzględniającej wyniki przeprowadzanego przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych badania progu interwencji socjalnej.

W wyniku ostatniej weryfikacji kryteriów dochodowych dokonanej w roku 2024 – zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 12 lipca 2024 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz. U. poz. 1044) - od 1 stycznia 2025 r. progi dochodowe w pomocy społecznej wynoszą dla osoby samotnie gospodarującej 1 010 zł (wzrost o 30%, tj. o 234 zł), a dla osoby w rodzinie 823 zł (wzrost o 37%, tj. o 223 zł). Nowe kryteria oznaczają z jednej strony objęcie wsparciem większej grupy osób i rodzin o najniższych dochodach, z drugiej zaś transfer wyższych świadczeń, także do osób korzystających już z pomocy. Zmiana kryteriów dochodowych wpłynęła też na podwyższenie maksymalnej kwoty zasiłku stałego do 1 229 zł (wzrost o 23%, tj. 229 zł).

Na realizację zadań własnych wynikających z ustawy o pomocy społecznej, do których należy podejmowanie działań mających na celu poprawę sytuacji bytowej osób samotnych,

rodzin, seniorów czy osób z niepełnosprawnościami, gminy otrzymują dofinansowanie z budżetu państwa, które obejmuje zadania wskazane w programach:

- „Posiłek w szkole i w domu”, którego celem jest zapewnienie osobom potrzebującym wsparcia w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na jego zakup lub żywności czy świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Z pomocy w odpowiedniej formie korzystać mogą zarówno dzieci (istotnym elementem programu jest zapewnienie dzieciom i młodzieży w wieku szkolnym możliwości zjedzenia gorącego posiłku przygotowanego w stołówce szkolnej), których opiekunowie znajdują się w trudnej sytuacji materialnej, jak i osoby starsze, z niepełnosprawnościami i o niskich dochodach. Ze środków przekazywanych w ramach programu gminy udzielają wsparcia osobom spełniającym warunki otrzymania pomocy wskazane w ww. ustawie i spełniającym kryterium dochodowe w wysokości 200% kryterium, o którym mowa w art. 8 tego aktu. Kryteria dochodowe w programie to 2020 zł dla osoby samotnie gospodarującej i 1646 zł dla osoby w rodzinie;
- „Opieka 75+”. Program zwiększenia dostępności do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, dla osób w wieku 75 lat i starszych, które są osobami samotnymi (zgodnie z art. 6 pkt 9 ustawy o pomocy społecznej), samotnie gospodarującymi (zgodnie z art. 6 pkt 10 ustawy o pomocy społecznej) lub pozostają w rodzinie;
- „Korpus Wsparcia Seniorów”, który wspiera gminy finansowo w organizowaniu usług opiekuńczych, świadczonych w formie usług sąsiedzkich, oraz w realizacji usług opiekuńczych poprzez zapewnienie dostępu do tzw. „opieki na odległość”, mającej poprawić bezpieczeństwo i możliwości samodzielnego funkcjonowania osób starszych w ich miejscu zamieszkania.

Osoby najbardziej potrzebujące, znajdujące się w trudnej sytuacji finansowej i życiowej, mogą też korzystać z pomocy żywnościowej w formie paczek z artykułami spożywczymi w ramach programu „Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus. Do udziału w programie uprawnia dochód na poziomie 265% kryterium ustawowego oraz spełnienie przynajmniej jednej z przesłanek trudnej sytuacji życiowej z art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Kryterium dochodowe wynosi 2 676,50 zł dla osoby samotnie gospodarującej i 2180,95 zł dla osoby w rodzinie.

Podobnie jak próg interwencji socjalnej, wartość koszyków minimum egzystencji jest szacowana przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. Rokrocznie, do 15 kwietnia, minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego przedkłada Radzie Dialogu Społecznego informacje o wysokości minimum egzystencji. Kryteria dochodowe ustalane są z uwzględnieniem wyniku badań prognozy interwencji socjalnej.

Należy podkreślić, że w roku przeprowadzanej co 3 lata weryfikacji wysokość świadczeń i kryteria dochodowe uprawniające do pomocy są wyższe niż minimum egzystencji. Jednakże w kolejnych latach, do czasu przeprowadzenia następnej weryfikacji, dla niektórych typów gospodarstw domowych kwota kryterium dochodowego może spaść poniżej minimum egzystencji.

Kierownictwo MRPiPS podjęło prace zmierzające do wprowadzenia corocznej obowiązkowej weryfikacji kryteriów dochodowych w pomocy społecznej, celem zapewnienia lepszego dostosowania pomocy świadczonej najbardziej potrzebującym do zmieniających się warunków ekonomicznych (wzrost wynagrodzeń, inflacja, a co za tym idzie dynamiczna tendencja wzrostowa kosztów życia).

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej złożył już wniosek do Zespołu do spraw Programowania Prac Rządu o wpisanie do wykazu prac legislacyjnych Rady Ministrów projektu ustawy o zmianie ustawy pomocy społecznej, który zakłada wdrożenie corocznej weryfikacji kryterium dochodowego. Pozwoli to utrzymać obowiązujące w danym roku kryterium dochodowe powyżej minimum egzystencji.

Podkreślam przy tym, że coroczna weryfikacja kryteriów dochodowych w pomocy społecznej została wpisana do wykazu priorytetów polityki członków Rady Ministrów.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Katarzyna Nowakowska

Podsekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/